

UVEREJNENÉ: 29.11.2012

www.zzz.sk

Svetový deň AIDS

Prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.: „Väčšina nakazených vírusom HIV mala jednoducho len obyčajnú smolu“.

Už dvadsaťštyri rokov sa v prvý decembrový deň pripomína problematika HIV a AIDS. Svetový deň AIDS bol vyhlásený Svetovou zdravotníckou organizáciou a OSN prvý krát v roku 1988 a jeho symbolom je červená stužka solidarity.

AIDS je skratka pre syndróm získanej imunitnej nedostatočnosti a predstavuje smrteľné ochorenie prenosné z človeka na človeka telesnými tekutinami, ktorého pôvodcom je vírus ľudskej imunitnej nedostatočnosti (HIV). Predpokladá sa, že sa jedná o mutáciu opičieho vírusu, ktorý sa preniesol na človeka. Prenášať sa môže pohlavným stykom, krvnou cestou a tiež z matky na dieťa počas pôrodu, pričom ochorenie AIDS predstavuje posledné štádium infekcie HIV.

„Vírus HIV napáda jeden z typov bielych krviniek človeka, takzvané T-lymfocyty. Naviaže sa na povrch týchto buniek, usmrtí ich a navyše využije ich genetický materiál, aby sa rozmnožil a potom nové vírusy napádajú ďalšie lymfocyty. Postupným ubúdaním bielych krviniek sa imunitný systém človeka viac a viac oslabuje a začínajú ho trápiť bežné infekcie alebo nádorové ochorenia, ktorým nakoniec podľahne,“ vysvetľuje zástupca prednostu Kliniky infektológie a cestovnej medicíny Lekárskej fakulty UPJŠ a UNLP Košice pre pedagogickú činnosť prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD., ktorý je zároveň vedúcim lekárom Centra pre dispenzarizáciu a liečbu HIV pozitívnych osôb a prezidentom Slovenskej spoločnosti infektológov SLS.

Infekcia HIV podľa jeho slov prechádza niekoľkými štádiami. V priebehu prvých týždňov infekcie sa u človeka rozvinie akútne ochorenie podobné infekčnej mononukleóze, ktoré väčšinou rýchlo odznie. Príznaky zahŕňajú celkovú únavu, nútenie na vracanie, hnačku, bolestivosť kĺbov a svalov, teploty, bolesti hrdla, stuhnutosť, zväčšenie lymfatických uzlín či nevysvetliteľný úbytok hmotnosti.

Po tomto štádiu môže byť infikovaný človek niekoľko rokov bez príznakov, kým sa jeho imunitný systém neoslabí natoľko, že ho začnú trápiť chronické respiračné či plesňové ochorenia alebo sa neobjavia atypické nádory.

„Vírus HIV, ktorý vnikne do ľudského organizmu, nie je schopný prežiť sám o sebe. Dokáže to iba za pomoci špeciálnych bielych krviniek, na ktoré sa naviaže prostredníctvom receptorov na ich povrchu. V súčasnosti vo svete podľa údajov UNAIDS žije asi 34,2 milióna ľudí infikovaných vírusom HIV, v priebehu pandémie sa vírusom HIV mohlo nakaziť až 55 – 60 miliónov ľudí, najčastejšie pri nechránenom pohlavnom styku. Pritom šanca ochoriť na HIV pri nechránenom pohlavnom styku je pomerne malá – asi len tri desatiny percenta. Iné pohlavné ochorenie však toto riziko výrazne zvyšuje,“ hovorí profesor Jarčuška.

Na Slovensku sa prvý prípad nákazy HIV objavil v roku 1985 a odvtedy sa vírusom infikovalo 419 občanov Slovenskej republiky, ktorí žijú na Slovensku - z nich 30 sa ich nakazilo v tomto roku. Podľa údajov Úradu verejného zdravotníctva medzi nakazenými dominujú muži, ktorých je 359 oproti 60-tim evidovaným prípadom u žien. Jedná sa o kumulatívny počet pacientov, z ktorých už 48 zomrelo a ďalších 40 má rozvinuté klinické príznaky AIDS. Na východe je evidovaných 52 infikovaných, prevažne mužov a vekový priemer pacientov je približne 35 - 40 rokov.

„Veľkú časť slovenských pacientov tvoria homosexuáli. Na Slovensku je našťastie len málo pacientov infikovaných pri vnútrožilovom užívaní drog, čo je to pozitívna informácia, pretože ak sa táto nákaza dostane do komunity narkomanov užívajúcich drogy vnútrožilovým spôsobom, šíri sa obyčajne veľmi rýchlo. Príkladom toho je Ukrajina, ktorá má asi 300 000 infikovaných, pričom 80 až 90 percent pacientov sa nakazilo vnútrožilovým podávaním drog,“ konštatuje prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.

Ako dodáva, pacienti infikovaní HIV sú obyčajne promiskuitnejší, než je bežný priemer, no len dvaja či traja pacienti z východoslovenského regiónu boli veľmi promiskuitní - jeden z nich udával až 4000 sexuálnych partneriek. „Zhruba jedna tretina našich pacientov mala jednoducho iba veľkú smolu a jedna pacientka sa dokonca infikovala od svojho prvého a jediného sexuálneho partnera,“ poznamenal prof. Jarčuška.

Pri príležitosti Svetového dňa AIDS sa organizujú vo svete mnohé verejné aktivity. Členovia Klubu verejného zdravia Spolku medikov mesta Košice pripravili v spolupráci s Mládežou Slovenského červeného kríža a Občianskym združením Pomocná ruka, ktorá poskytuje pomocné služby drogovo závislým, na sobotný podvečer sviečkový pochod.

„Začne o 18. hodine pred Tescom na Hlavnej ulici a bude smerovať k Vedeckej knižnici. Jeho cieľom je uctiť si pamiatku obetí AIDS, podporiť ľudí infikovaných HIV, vzbudiť pozornosť verejnosti a mobilizovať spoločnosť v boji proti tomuto ochoreniu. Okrem toho sme pripravili interaktívne besedy pre stredoškóľákov, ktoré sa uskutočnia v závere tohto a začiatkom budúceho týždňa,“ informuje vedúca Klubu verejného zdravia Spolu medikov mesta Košice Kristína Žiarová.

História:

Ako prvý popísal ochorenie v r. 1981 Dr. Michael Gottlieb v San Franciscu. Na základe pozorovania atypického zápalu pľúc u viacerých pacientov nazval dovtedy neznáme ochorenie ako AIDS – syndróm získanej imunitnej nedostatočnosti. Následne sa zistilo, že chorých je viac nielen v USA, ale aj ďalších západných krajinách a rozšírené je hlavne v komunite homosexuálov.

V r. 1983 prof. Luc Montagnier v Pasteurovom ústave v Paríži izoloval z uzlín pacienta s AIDS vírus, ktorý označil za možného pôvodcu ochorenia.

O rok neskôr v USA tím prof. Galla izoloval ten istý vírus od viacerých pacientov a konštatoval, že vyvoláva ochorenie AIDS. Jeden z troch spoluobjaviteľov vírusu, Mikuláš Popovič, bol Slovák.

V r.1985 sa objavil vôbec prvý liek na AIDS, ale sám nestačil na úspešnú liečbu.

V r. 1996 prebehli prvé skúšky s trojkombináciou liekov, ktoré znamenali dramatický obrat v liečbe tohto ochorenia.

Autor článku: RNDr. Jaroslava Oravcová

Dátum vydania: 29.11.2012